

РЕЦЕНЗІЯ

доцента кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
кандидата юридичних наук, професора Артеменко Олени Вікторівни
на дисертаційне дослідження Стасюк Надії Андріївни
на тему: «Кримінологічна характеристика домашнього насильства»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми. Тема, що була обрана Н. А. Стасюк є актуальною для науки кримінології, як науки, що тісно взаємодіє з наукою кримінального права та дозволяє ще до безпосереднього вчинення кримінального правопорушення з'ясувати причини та детермінанти виникнення певного криміногенного явища, у тому числі домашнього насильства. У дисертації на основі доктринального та нормативно-правового аналізу проаналізовано кримінологічну характеристику домашнього насильства. Здійснено аналіз нормативно-правової бази та встановлено, що у досліджуваній сфері ці акти становлять розгалужену систему, об'єднану завданням і метою правового регулювання домашнього насильства. За допомогою аналізу чинного кримінологічного та кримінального законодавства, законодавства, що стосується домашнього та сімейного насильства, статистичних даних щодо чинників, що провокують вчиняти домашнє насильство, кількості виявлених та прихованих випадків домашнього насильства та результатів статистичного опитування сформульовано низку теоретичних та практичних висновків, пропозицій щодо удосконалення механізму протидії та запобігання домашньому насильству.

Останніми роками громадськість України все більше турбує проблема насильства в сім'ї як одного з найболючіших соціальних явищ. Автор в своїй дисертації зазначила, що проблематика подолання домашнього насильства зумовлюється його багатоаспектними компонентами, що є, відповідно, предметом для розгляду різними галузями права при цьому особливе місце відведено кримінології. З огляду на зазначене, тема рецензованого дисертаційного дослідження є актуальною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація характеризується системним підходом до предмету дослідження. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується критичним аналізом наявних літературних джерел, вітчизняного та міжнародного законодавства, статистичних матеріалів та матеріалів юридичної практики. Розглянуто розвиток криміналізації домашнього насильства в Україні крізь призму п'яти періодів, що формуються поступово, один за одним (патріархально-тиранічний; просвітницько-визвольний; простою; модернізаційний; європейського вектору).

Доведеність наведених дисертанткою висновків базується на грамотному використанні сукупності методів і прийомів наукового пізнання.

Мета дисертаційного дослідження полягає у здійсненні комплексного аналізу наукових праць, чинного та зарубіжного законодавства, що визначають особливості домашнього насильства з точки зору кримінологічної науки, виявлення основних недоліків та прогалин законодавчого регулювання запобігання та протидії розповсюдженню домашнього насильства, формування власних рекомендацій та обґрунтованих пропозицій щодо мінімізації випадків вчинення домашнього насильства.

Відповідною гарантією достовірності та теоретичної обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих автором є вірно поставлена мета та завдання дослідження, логіка викладеного матеріалу. Виходячи з аналізу основної частини дисертації, мета дисертації в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

Структура дисертації дозволила авторці повно охопити предмет дисертаційного дослідження. Справляє позитивне враження джерельна база роботи, що свідчить про системне і повне опрацювання проблеми і високий рівень наукової підготовки авторки, її наукову зрілість.

Висновки дисертації є цілісними, логічними та обґрунтованими, відповідають меті за завданням дослідження й містять важливі теоретичні та практичні положення щодо запобігання та протидії домашньому насильству.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Оцінюючи найважливіші здобутки дисертації, варто вказати, що за характером і змістом розкритих питань робота є новітнім комплексним системним дослідженням проблематики у сфері кримінологічної характеристики домашнього насильства, за результатом якого авторкою сформульовано низку нових теоретичних та практичних положень, висновків та пропозицій.

Ознайомлення із науковим дослідженням дає підстави стверджувати, що основні положення і висновки, які виносяться здобувачкою на захист, мають відповідний високий ступінь наукової новизни. Дисертаційне дослідження має обґрунтовані та достовірні наукові висновки, які доповнюють існуючі позиції науковців або по-новому надають вирішення існуючих проблем щодо протидії домашньому насильству. Елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

Отже, дисертація може виступати теоретичною основою для проведення науково-прикладних досліджень у сфері проблематики щодо запобігання та протидії домашнього насильства. Висновки та рекомендації, що сформовані авторкою, можуть бути враховані при вдосконаленні чинного законодавства України.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення й результати дисертаційного дослідження опубліковано у 11 наукових працях, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України, 2 статті у наукових виданнях інших держав, 6 тез наукових доповідей.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей дисертантки, в яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, повною мірою вказують, що дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом робота відповідає вимогам, що ставляться Міністерством освіти і науки України. У тексті роботи відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого наукового дослідження.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які виставлені авторкою для публічного захисту.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування. Таким чином, у дисертаційному дослідженні Стасюк Надії Андріївни на тему: «Кримінологічна характеристика домашнього насильства» відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення:

1. У підрозділі 1.2 «Правова природа насильства як кримінологічної категорії» (С. 38–40) автором аналізується поняття «насильство». На нашу думку, автору необхідно було б після аналізу поняття «насильство» виділити його ознаки.

2. На С. 65 дисертації авторка зазначає «...структура особи злочинця...», вважаємо, що доцільніше було б використати дефініцію «характеристика особи злочинця».

3. На С. 78 дисертації потребує уточнення твердження автора, а саме: «...вчені підкреслюють, що кримінологічна активність чоловіків у 6 разів перевищує активність жінок...», не зрозуміло – це стосується злочинів у сфері домашнього насилля, чи інших видів злочинів.

4. У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід запобігання та протидії домашньому насильству і можливості його імплементації в українське законодавство» авторка всебічно аналізує положення, які стосуються запобігання домашньому насильству в Канаді. На нашу думку, необхідно було б чітко перерахувати положення які, як вважає авторка, доцільно було б імплементувати в законодавство України.

Водночас, вищенаведені зауваження істотно не впливають на високі здобутки роботи, що є новим, актуальним та змістовним дослідженням та носять переважно дискусійний характер. Зауваження викликані інтересом до цього дослідження, новизною та актуальністю окреслених у дисертації питань, і свідчать про творчий характер роботи та спроби вирішення теоретично складних і практично важливих проблем, що мають суттєве значення для юридичної науки.

Загальні висновки. Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання. Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих наукових працях повністю відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України.

Таким чином, дисертація на тему: «Кримінологічна характеристика домашнього насильства» відповідає галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Стасюк Надія Андріївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент
доцент кафедри адміністративного
та фінансового права
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат юридичних наук, професор

Олена АРТЕМЕНКО

Підпис Артеменко О.А. завідувач

Учений секретар О. Баранівська

